

ČASOPIS LORM z.s.

DOTEKY

114

2023

JARO

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORKY • ZPRÁVY Z LORMU • STALO SE... • PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ • ROZHOVOR • SOCIÁLNĚPRÁVNÍ NOVINKY • ZDRAVÍ • INFORMACE • CENA HIERONYMA LORMA 2022 • OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

10 • JAK SE VÁM LÍBÍ DOTEKY?

20 • SNAŽÍM SE NEZAHÁLET

34 • VOLBA ČOČKY PŘED OPERACÍ ŠEDÉHO ZÁKALU

49 • JAPONSKÝ FILM O HLUCHOSLEPÉM PROFESOROVÍ

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE – Podej mi ruku	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORKY	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Dobré hospodaření nám dává potřebnou stabilitu	5
Poděkování za rekordní výtěžek na 11. ročníku Ducha Vánoc.....	8
Jak se vám líbí Doteky?	10
Okénko do Prahy	12
Okénko do Libereckého kraje	13
Okénko do Jihočeského kraje	14
STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY	
První běžkařský pobyt	16
PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ	
Návštěva mysliveckého spolku v Jindřichově Hradci	18
Náhoda	18
ROZHOVOR	
Snažím se nezahálet	20
SOCIÁLNĚPRÁVNÍ NOVINKY	
Kdo nemá nárok na výchovné k důchodu	27
Povinnosti při úmrtí důchodce	29
ZDRAVÍ	
Světové prvenství: ve Zlíně odoperovali vetchozrakost unikátní metodou	33
Volba čočky před operací šedého zákalu	34
INFORMACE	
Zdravotně postižení a lidé s nízkými příjmy dostanou slevu na volání a internet	36
Konference INSPo 2022	37
Neslyšícím pomohou brýle	40
CENA HIERONYMA LORMA 2022	
Počkejte	41
Starý sešit	41
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Satoshi Fukushima	46
ZE SVĚTA	
Znakový jazyk v novém filmu Avatar	48
Valné shromáždění Světové federace hluchoslepých	49
Japonský film o hluchoslepém profesorovi	49
VZKAZY MOUDRÝCH	50
RECEPTY – Těstoviny se špenátem a hráškem	50

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Podej mi ruku

V té naší zemi, kterou od kolébky znám,
v té české zemi, ve které žije plno lidí,
v té zemi ať není nikdo sám.

Vždycky je přece pro co žít!

Umět povzbudit, druhým poradit...

Každý přece ví,

že úsměv a upřímné slovo
duši uzdraví.

Podej mi ruku, člověče milý,
podej mi ruku, ať nejsi sám.

V zármutku, v žalu najdeš lidi.

Podej mi ruku a nebudeš sám.

Kouzlo lidské dlaně a vřelý cit
ukáže ti cestu, zase bude líp!

Pavla Sykáčková

SLOVO ŠÉFREDAKTORKY

Tak mě napadá, jaké asi bude počasí na jaře, v době, kdy se vám do rukou dostane letos první číslo Doteků, když v polovině ledna, při psaní úvodníku, mám na teploměru 7 °C? A někdo někde třeba i 8, 9, 10 a víc! Po blátě se běžkovat nedá, na kolo je zima, nezbyvá, než čamtat za častého doprovodu deště po mokrých cestách a nacucaných loukách, doma potom drhnout sebe, boty, psa, chodby a obytné prostory, v nichž se, přes veškerou snahu pánicka, ošmudlaný čtyřnožec zběsile prohání a otřepává, ach jo! Na druhou stranu, každý aktivní pohyb se počítá. A nemusí to být právě na prvním lyžařském pobytu LORMu – pamětníci si rádi nostalgicky zavzpomínají, nepamětníci si zajisté, s trošičkou závisti, přečtou v rubrice Stalo se... A v rubrice Zprávy z LORMu se dozvíme, co se za posledních pár měsíců událo v naší organizaci, také Okénka našich teréňáků nabízejí zajímavý vhled do jejich činnosti. Kulturní fandové určitě nedočkavě listují k dalším oceněným literárním skvostům z Ceny Hieronyma Lorma, aby se následně vrhli na sociálněprávní poradenství schované pod novým názvem Sociálněprávní novinky. A opět a upřímně děkujeme těm z vás, kteří nám zasíláte vaše příspěvky, ty patří čtenářsky k nejmilejším. Tím samozřejmě nechci říct, že by o jiné rubriky zájem nebyl, jak se dočtete ve shrnutí vašich dotazníků stran čtenářské oblíbenosti Doteků, naopak, v čele například stojí rubrika Zdraví. A jak by taky ne! Co jiného si v tomto pošazeném světě přát než být zdrav, žít v dostatku, v klidu, spolu se všemi milovanými na dosah a hlavně a především ŽÍT V MÍRU!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

Dobré hospodaření nám dává potřebnou stabilitu

Milí čtenáři Doteků,

dnes, kdy vám píšu tento článek, je 3. února, tedy přesně den poté, co jsem založila do desek a šanonů všechna odešlá vyúčtování dotací a grantů, roční statistiky a výkazy za rok 2022. Raději se ani neptejte, kolik zpráv, přehledů a tabulek to celkem bylo! Mám dojem, že administrativy nám ve 21. století neubývá, naopak – přibývá. K loňskému roku se však budeme ještě několik měsíců vracet. Na jaře proběhne tradiční kontrola hospodaření za rok 2022 ze strany Dozorčí rady LORMu, koncem dubna odešleme na Magistrát hl. m. Prahy průběžné roční vyúčtování sbírky, na 2. května už máme domluvený nezávislý audit čerpání dotace MPSV v roce 2022 i účetní závěrky k 31. 12. 2022, který opět provede společnost 22HLAV s.r.o. V mezidobí musíme dát dohromady Výroční zprávu za rok 2022, obsahující finanční zprávu, kterou budou v květnu kontrolovat auditoři a v červnu ji jako celek bude schvalovat Výkonná rada.

A jak jsme si v loňském roce vedli? Stejně jako v předchozích letech jsme dobře hospodařili a podařilo se nám vytvořit i rezervu pro další období. Celkové náklady v roce 2022 činily 7 063 035,03 Kč, výnosy 7 062 935,03 Kč, rozdíl činí symbolická ztráta ve výši 100 Kč. S ohledem na dlouhodobý nedostatek kvalifikovaných a vhodných uchazečů na trhu práce na pozici terénního sociálního pracovníka jsme měli v loňském roce nižší náklady, než jsme původně v žádosti o dotace u MPSV plánovali. Z toho důvodu jsme koncem ledna 2023 odeslali na MPSV vratky ke všem čtyřem sociálním službám v celkové výši 1 149 037,29 Kč. Jiné řešení, dokud se u nás nezavede víceleté financování, bohužel není možné. Dotace jsou vázány na kalendářní rok na uznatelné nákladové položky, a nejsou-li vyčerpá-

ny, musí se vrátit. Z přidělené dotace MPSV v celkové výši 7 140 686,00 Kč jsme v loňském roce financovali všechny naše 4 sociální služby ve výši 5 991 648,71 Kč, což představovalo podíl 84,83 % z celkových výnosů.

Jaké další zdroje nám pomohly dofinancovat všechny náklady v roce 2022? V roce 2021 jsme z příspěvku od Nadačního fondu Českého rozhlasu ve výši 450 000 Kč mohli zakoupit 2 služební automobily pro terénní sociální pracovníky v Praze a Brně. Nadační příspěvek je v našem účetnictví postupně podle odpisového plánu čerpán v období let 2021 až 2025. V roce 2022 bylo z příspěvku na odpisy aut konkrétně čerpáno 112 500 Kč. Od Nadačního fondu Českého rozhlasu jsme navíc na rok 2022 získali příspěvek ve výši 77 280 Kč, který byl určen na ubytování a stravování klientů na podzimní konferenci LORM v Kralupech n. Vltavou. Tento příspěvek byl vázán na plánovaný počet klientů uvedený v žádosti, konkrétně na 28 osob. Konference se z provozních důvodů uskutečnila o týden později ve dnech 29. září až 2. října 2022. Následkem nástupu podzimní covidové vlny došlo ke snížení původně přihlášeného počtu klientů, a tedy i nižšímu počtu průvodců-tlumočnicků. Konference se nakonec zúčastnilo 18 klientů, 13 rodinných příslušníků a 8 dobrovolníků v roli průvodců-tlumočnicků a také 3 zaměstnanci LORMu v rolích organizátorů i průvodců, celkem 42 osob. A protože nadační příspěvek byl vázán na konkrétní počet klientů, mohli jsme z příspěvku v souladu se smlouvou čerpat jen alikvotní část, tedy 49 680 Kč. Zbývající částku ve výši 27 600 Kč zašleme Nadačnímu fondu Českého rozhlasu formou vratky v průběhu února ihned, jak nám schválí koncem ledna odeslanou Závěrečnou hodnoticí zprávou s vyúčtováním projektu. Celkový podíl příspěvků od Nadačního fondu Českého rozhlasu v roce 2022 činil 2,30 %.

Ze zbývajícího výtěžku sbírky na dofinancování nákupu aut (na odpisy), na 8. ročník Lormolympiády a Ceny Hieronyma Lorma a na vydávání časopisu Doteky jsme v roce 2022 čerpali 250 452,90 Kč, což představuje podíl 3,55 %. Naši dlouholetí a věrní sponzoři a individuální dárci se na financování našich sociálních služeb a projektů v roce 2022

podíleli celkovou částkou 450 782,52 Kč, což představuje podíl 6,38 %. Příjmy od klientů za ubytování a stravování na červnovém pobytu a podzimní konferenci LORMu ve výši 202 040,00 Kč činily podíl 2,86 %, výnosy a členské příspěvky ve výši 5 830,90 Kč pokryly zbývajících 0,08 %.

Když vám zde shrnuji náklady a výnosy v loňském roce, vyjádřené v procentech podle přidělené výše dotací, grantů a čerpaných příspěvků a darů, pohybuji se v celkových číslech. Ale za každou získanou korunou se skrývá celá řada drobných jednorázových i dlouhodobých celoročních aktivit, které jsou postavené na důvěře a dobrém jménu naší organizace. Podrobné a jmenovité poděkování našim dárcům a fanouškům za rok 2022 najdete na <https://www.lorm.cz/pro-verejnost/dekujeme/minule-roky/dekujeme-rok-2022/>.

Z nově získaných příspěvků od firem a individuálních dárců v roce 2022 jsme mohli díky dobrému hospodaření vytvořit rezervu 477 057,28 Kč, z výnosů sbírky za celý rok 2022 máme ušetřenou rezervu do dalšího období ve výši 60 659,62 Kč, celkem jsme v roce 2022 vytvořili z darů rezervu 519 185,62 Kč. Na rok 2023 jsme ještě ani nemohli podat žádost o dotaci u MPSV, teprve v pondělí 30. ledna 2023 bylo zveřejněno na webu MPSV dotační řízení na celostátní služby na rok 2023. Žádost o dotaci na každou službu jednotlivě můžeme začít vyplňovat až od 6. února s uzávěrkou do 1. března. Na dotaci není právní nárok, výsledek dotačního řízení se dozvíme nejdříve koncem března. Zkrátka bez finančních rezerv bychom neustáli první tři měsíce v roce. Navíc musíme počítat s pokračujícím růstem cen a inflací v delším časovém horizontu. Dobré hospodaření a rezervy jsou základem toho, abychom mohli ustát všechnu finanční nejistotu.

A jaké finanční zdroje už máme pro rok 2023 jisté? Kromě výše zmíněných finančních rezerv už také známe výsledek grantového řízení u Nadačního fondu Českého rozhlasu. Na rok 2023 jsme získali od „Světlušek“ 500 000 Kč na projekt Sociální služby pro hluchoslepé. Z toho 200 000 Kč je určeno na ubytování pro klienty na připravovaných 2 pobytech, 300 000 Kč je určeno na dofinancování mzdových

nákladů terénních sociálních pracovníků.

Už nyní vám mohu slíbit, že v roce 2023 budeme dál zajišťovat terénní sociální služby v maximální možné míře při všech našich pěti Poradenských centrech LORM. V pondělí 20. února k nám konečně nastoupí posila do Poradenského centra v Ostravě a do doby, než vybereme terénního sociálního pracovníka do Brna, bude nová terénní pracovníce z Ostravy zajišťovat služby i pro klienty z Brna a jižní Moravy.

Plánujeme pokračovat v depistáži a budeme pořádat klubová setkání. Dál se můžete těšit na svůj oblíbený časopis *Doteky* ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu a zvuku. A samozřejmě nesmím zapomenout na již zmíněné dva týdenní pobyty! Jeden proběhne v červnu ve východních Čechách v Týništi nad Orlicí a druhý začátkem září na Vysočině, konkrétně v Jaroměřicích nad Rokytnou.

Držte nám palce, ať na všechny naše plány, služby a akce pro vás seženeme i všechny potřebné zdroje!

Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.

Poděkování za rekordní výtěžek na 11. ročníku Ducha Vánoc

K našim tradičním fundraisingovým akcím patří už léta charitativní městská hra Putování Prahou za Duchem Vánoc. V sobotu 10. prosince 2022 se 27 týmů v počtu asi 150 osob vydalo od Hamerského rybníka v Záběhlicích hledat Ducha Vánoc. Poutníci během hry navštívili na stanovištích rozmístěných na trase pomyslných 8 evropských zemí, zažili při tom spoustu legrace, např. když se od Španělů učili utíkat před býky, od Němců postavit dálnici pro Ježíška na saních, od Rakušanů lyžovat apod. Pouť vedla kolem meandrů Botiče a dovedla účastníky až do kouzelného kostelíku Stětí sv. Jana Křtitele ve Staré Hostivaři na

společný závěr charitativní hry. Zde nás svým zpěvem koled vánočně naladili zpěváci ze ZUŠ Olešská pod vedením Bronislavy Smržové.

Výtěžek zveřejněný během zpívání koled v kostele ve výši 37 422 Kč navýšili účastníci o částku 2 092 Kč z prodeje magnetek. Celkový výtěžek se vyšplhal na rekordních 39 514 Kč!

Děkuji všem úžasným pomocníkům Ducha, kteří venku v zimě přes 3 hodiny zajišťovali jednotlivá zastavení v Itálii, Španělsku, Německu, Anglii, Ukrajině, Rakousku, Polsku a Francii. Konkrétně to byli dobrovolníci: Eva Boboničová, Hana Dvořáková, Hedvika Görglová, Kája Hladíková, Martina Katolická, Naťa Lešková, Tereza Malá, Katka Rosická, Petra Sejpalová, Karolína Veselá, Petra Veselá, Jakub Jirout, Honza Kohlíček, Martin Nekovář, Martin Vídenský, Jaroslav Vlk, Noah Žyla. Velké poděkování za vstřícnost a milou spolupráci si zaslouží partneři 11. ročníku akce. Konkrétně páter Karol Matlok a Markéta Benešová z Fary Hostivař za umožnění pořádat závěr akce v kostele Stětí sv. Jana Křtitele. Dále Bronislava Smržová a zpěváci ze ZUŠ Olešská za krásný hudební závěr v kostele se společným zpěvem koled. Jitka Vallová za zajištění sladkostí do pokladu, restaurace Hamr v Záběhlicích za poskytnutí zázemí pro přípravu akce, restaurace Na Kačabce za zajištění „Svařákového“ stanoviště a afterparty po akci.

Dva měsíce Ducha Vánoc ve svém volném čase připravovali Oldřiška Kábrtová, Pavla Kluzáková, Lucka Zdráhalová, Petra Zimermanová a Filip Kábrt.

Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.

Jak se vám líbí Doteky?

Milí lormáci, vážení čtenáři Doteků,

děkujeme všem, kteří se zúčastnili anonymní ankety týkající se obsahu časopisu. Popravdě, odezva ve srovnání s počtem čtenářů byla velmi nízká. Snad byl důvod právě ten, že jste s obsahem našeho čtvrtletníku spokojeni a nenapadalo vás nic, co byste rádi změnili, doplnili... Alespoň v tomto duchu se nesly obdržené dotazníky.

Pravdou je, že někdo rád holky, jiný zase vdolky, takže jednotlivé rubriky vykazovaly různé počty hlasů, pouze výjimečně záporných či přesněji „nečtených“. Ale s tím nic nenaděláme, tak tomu je v každém časopisu bez ohledu na obsah a zaměření, pořadí oblíbenosti jednotlivých článků a rubrik je věcí čistě osobní. Pro nás je důležité, že žádná z oblastí neutřžila požadavek „zrušit“.

Někteří respondenti by rádi to, co rádi, například vegetariánské recepty, rady a postupy při vaření pro zrakově postižené kuchaře, více článků o zdraví, méně příspěvků ze zahraničí, více informací o kompenzačních pomůckách a zejména vaše zkušenosti s nimi, méně příspěvků našich čtenářů, více příspěvků našich čtenářů, méně toho a více onoho a tak dál a tak podobně.

Zajímavý byl návrh rubriky s pracovním názvem „Jak to děláte vy?“ nebo třeba „Od vás k vám“ s přáním zveřejňovat vaše zkušenosti se zvládáním běžných i složitějších úkonů zejména v domácnosti. Moc rádi vyhovíme! Samozřejmě budete-li ochotni nám své zkušenosti a vychytávky sepsat a poslat. Nebo je nadiktovat svým terénním pracovníkům. Nebo je namluvit a poslat ve zvukové podobě. Potom budou Doteky bohatší o další rubriku. Protože – opakuji dokolečka dokola – Doteky jsou o vás, pro vás, ale také od vás a hodně záleží na vaší spolupráci. Třeba se dočkáme prvních vlaštovek právě od těch, kteří tyto návrhy a přání vyslovili...

Několik dotazníků uvádělo v poznámce prosbu o zveřejňování úmrtí lormáckých klientů. My plně chápeme, že

vzhledem ke vzdálenostem, které vás dělí, byste rádi věděli, kdo nás navždy opustil, s kým už se na pobytu nesečkáte... Mně osobně se to jeví jako přirozený zájem o bližního svého, nikoliv jako nepatřičná zvědavost, ale ani to nám nepomůže, na základě zákona o ochraně dat nelze podobné informace uvádět. A někomu se jeví jako zbytečné a únavné uvádět pod články sáhodlouhé zdroje čerpání. Je nám líto, i toto přikazuje zákon. Shrnutí, potvrzení, jsou věci, které neovlivníme, nezměníme, nevymažeme, neobejdeme, zkrátka je tam musíme ponechat a čtenáři nezbude, než je akceptovat.

A poslední věc – někomu z respondentů se zezdalo, že se občas některé příspěvky v časopise opakují. Naštěstí jen zezdalo, není tomu tak a nikdy nebylo. Tento dojem může být vyvolán zveřejněním stejných článků v Dotecích, bulletiních či tiskových zprávách a pozornému čtenáři může navodit myšlenku opakování se právě v Dotecích.

Milí lormáci, každá kladná aktivita se kladně počítá, taktéž i ta vaše stran vyplnění dotazníku. Velmi vám děkujeme za spolupráci, těší nás, že vás těší číst Doteky, jsme rádi za všechny vaše příspěvky a reakce a budeme se těšit s vámi na další plodnou a úspěšnou spolupráci!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

Okénko do Prahy

Milí lormáci,

Vánoce odvál čas,
ale nebojte, čekají nás za rok zas.
Zima bude brzy jarem vystřídána,
tak už jsou roční období dána.
Za minulý rok moc děkujeme
a do nového roku štěstí vinšujeme.

V roce 2022 jsme toho mnoho prožili,
kluby, pobyty, olympiádu i valnou hromadu uskutečnili.
V roce 2023 nás toho také hodně čeká,
kluby jsou samozřejmost odvěká.

Kromě toho ale budou i dva pobyty.
V červnu a září dvě města budou lormáky dobyty.
Nejprve nás uvítá Týniště nad Orlicí,
snad nebudeme mít po závěrečné party problém
s motolicí.
V Jaroměřicích nad Rokytnou budeme v září
a doufáme, že s úsměvem na tváři.

Kromě akcí je tu ale i každodenní práce s vámi,
snad všichni klienti spokojení budou s námi.
Na spolupráci se opět těšíme,
ať se v novém roce co nejčastěji vidíme!

*Karolína Veselá
terénní sociální pracovnice Praha*

Okénko do Libereckého kraje

Vážení čtenáři Doteků, milí lormáci,

rád bych se s vámi v tomto článku podělil o několik témat týkajících se náplně práce terénního sociálního pracovníka v LORMu. Nejprve nastíním některé činnosti, které jsem s klienty v průběhu mého působení v organizaci vykonával, a pak se společně podíváme na to, co všechno je ještě možné v rámci sociálních služeb pro hluchoslepé zajišťovat. Budu se věnovat zejména individuální práci s klientem.

Mezi základní služby, které jsem klientům poskytoval, mohu ze začátku zařadit různé typy doprovodů, ať už k lékařům, na rozličná vyšetření, do nemocnic, poliklinik, tak i na úřady, do bank, do kadeřnictví, na pedikúru, na nákupy a další. Při těchto doprovodech klientům, když je to potřeba, tlumočím, aby dobře porozuměli všemu a necítili se špatně, že se musí stále doptávat. Zejména ve zdravotnických zařízeních, ale i při jiných důležitých setkáních.

Někteří klienti hojně využívali předčitatelských služeb. Třeba když jim přišla pošta a potřebovali vědět, co v ní je. Nebo při procházení různých dokumentů a textů v domácnosti, při vyhledávání a předčítání informací, které potřebovali znát, a v dalších případech.

Důležitou činností je podpora při vyřizování příspěvků. S klienty jsme žádali o změnu výše příspěvku na péči, dále jsme podávali žádost o příspěvek na zvláštní pomůcku či vyhrazené parkovací stání. Konkrétně jsme žádali například o příspěvek na digitální zvětšovací lupu, OrCam MyEye, vodícího psa, zvětšovací software a ozvučený mobilní telefon.

Společně jsme zařizovali signalizační systém k telefonu, různé audio pomůcky a zařízení na přehrávání zvukových knih, zatemněné brýle a brýle se žlutým filtrem, sluchátka k televizi, závěsná sluchadla a příslušenství k rozličným zařízením.

Klientům jsem pomáhal se zacvičováním s mnoha výše

popsanými pomůckami, aby se jim s nimi co nejlépe pracovalo a aby jim opravdu dobře sloužily, a tím i zlepšovaly kvalitu jejich života.

Při přímé práci s klientem jsem využíval zejména sociální aktivizaci a nácvik mentálních schopností a dovedností. Což je nejenom rozhovor s klientem, ale i procvičování kognitivních funkcí pomocí různých slovních hříček, přemysleckých nebo hádanek. Dále pak rozvoj jemné motoriky prostřednictvím her či vyrábění.

Nakonec bych rád zmínil aktivity, které mohou klienti dále využívat. Jedná se zejména o výuku některých komunikačních systémů, jako je Lormova abeceda nebo Braillovo písmo. Nácvik úkonů sebeobsluhy v domácnosti. Nebo podpora při vyřizování dalších příspěvků, kompenzačních pomůcek a nadačních žádostí.

Jak vidíte, paleta činností a aktivit terénního sociálního pracovníka v LORMu je opravdu široká a pestrá. Proto bych vás rád vybídnul, nebojte se svého pracovníka požádat o to, co potřebujete, ať už se jedná o vyřízení kompenzační pomůcky, zacvičení s další pomůckou, či učení se Braillova písma. Radi vám pomůžeme a vyhovíme, jak budeme moci.

*Václav Skalický
terénní sociální pracovník Liberec a Praha*

Okénko do Jihočeského kraje

Milí čtenáři,

když se podívám z okna, venku padá sníh a mrzne, až praští. A já přemýšlím, o čem vám tentokrát napsat, co je u nás na jihu nového? Je toho hodně a zároveň je moje práce stále stejná. Většinu dnů za vámi ráda přijíždím, pomáhám vám s vyřízením různých příspěvků na úřadu práce, vybíráme společně pomůcky, doprovázím vás k lékařům,

do obchodů, do banky... Někdy si jen tak spolu povídáme – jak jinak se lépe dovědět, co vás trápí, co vás baví, co vás zajímá, s čím popřípadě potřebujete pomoci?

A právě o vyřizování příspěvku na pomůcku bych vám dnes ráda napsala. Všichni víme, že lhůta mezi příspěvkem na pomůcku stejného typu je pět let. Co ale dělat, když vám pomůcka přestane fungovat dříve? Možností je několik. Můžete se bez ní obejít – ale jak, když ji denně potřebujete? Další možností je, že si novou pomůcku koupíte za své peníze. Problém nastává ve chvíli, kdy se jedná o pomůcku dražší, až velmi drahou. Tuto situaci jsme nedávno řešili s jedním z vás. První dvě možnosti jsme zavrhli. A hledali možnost třetí. Ta spočívá v tom, že na úřadě práce oznámíte písemně skutečnost, že pomůcka je nefunkční. K tomuto datu s vámi úřad zahájí správní řízení, které se týká vypočítání přeplatku za dobu, která zbývá do pěti let daných zákonem. Zároveň ke stejnému datu můžete podat novou žádost o příspěvek na pomůcku. Ještě bych vám ráda popsala jednu možnost, která se týká právě lupy. Na úřadě práce musíte vysvětlit, proč potřebujete lupu další, druhou. V takovém případě hlásit nefunkčnost staré lupy nemusíte a rovnou si můžete zažádat o nový příspěvek na pomůcku. Skvělé je, když se jedná o jiný druh lupy, než na který jste dostali příspěvek již dříve. Pak je vysvětlení jednoduché – velkou kamerovou lupu používáte doma, malou ruční například v obchodech. Toto téma jsem zvolila do svého článku z důvodu, že by to mohl být pro vás návod ve chvíli, kdy potřebujete řešit něco podobného.

Výše popsaný problém jsem s jedním z vás řešila poprvé a musela jsem dohledávat informace v zákoně a také se informovat na konkrétním úřadu práce v místě bydliště klienta. Jsem ráda, že občas společně narazíme na něco pro mě nového, nezvyklého, co jsem ještě nepomáhala řešit, a to z důvodu, že mě to nutí stále získávat nové informace a poznatky.

STALO SE ANEB POHLED Z DRUHÉ STRANY

První běžkařský pobyt

Své první běžky jsem zakoupila z těžce vydělaných peněz na brigádě v pekárně v šestnácti letech. Od té doby jsem je nasazovala zimu co zimu, po rocích vyměnila za jiné, potom zase, až s nimi a kolem nich uběhlo 50 zim. Někdy během toho jsem absolvovala lyžařský instruktorský kurz a kurz běžeckého lyžování pro zrakově znevýhodněné, a protože čas neúprosně letí, napadlo mě, dokud se na běžkách ještě jakž takž udržím, své znalosti v LORMu zúročit. Petra, naše všestranná ředitelka, byla všemi deseti pro, přípravy mohly začít. Překvapil nás obrovský zájem o první zimní pobyt, navíc sportovně zaměřený, nepřekvapilo nás obrovské množství práce s tím spojené – pro každého správná délka lyží, holí, velikost bot, vosky, půjčovna, doprava, program, množství dopisů Ježíškovi k Vánocům 2004 o sních na přelom ledna a února 2005... A trasěři. Nebudou trasěři, nebude běžkování, nebude pobyt. Účast pracovníků organizace včetně předsedy byla jasná, kdo na běžkách neuměl, naučí se a bude se věnovat klientům, kteří rovněž začínají, takový ten jeden krok učitele před žákem. Ale co dál? Je nás málo a jen málokdo „z venku“ je ochoten vzít si dovolenou. Vlastně nikdo. Žhavím telefon, volám do všech světových stran, především Evě Suralové na olomouckou univerzitu. Nezklamala, sbalila své doktorandy a v den D s nimi přífrčela na instruktorák na Kuklík. Sněhová pokrývka celistvá, mráz silný, jdeme na to! Skupina budoucích trasérů nasadí klapky a pod mým velením odhodlaně ťape na vršek stráně u chaty. A už sviští střemhlav dolů! Mnozí sice byli dole ještě dřív, než vylezli nahoru, navíc vzrůstá počet obřích děr po pádech a zejména následném hrabání se ze čtyř zpět na dvě, ale nevádí, každý začátek je těžký, vstávat a hore se drápat, zas a znovu, dokud to nezvládneme. Večer jsme spočetli modřiny, ošetřili zhmožděny a hrdí na svůj

um očekávali příjezd klientů. Druhý den po snídani řádná rozcvička, navléct sportovní oblečky, dohledat lyže, hole, boty, navoskovat a rozřadit do družstev dle výkonnosti. A už klušeme, pajdáme, šmajdáme, kloužeme a padáme, až nakonec opravdu, ale opravdu běžkujeme! A rovnou do Kadova na vyhlášený nápoj Kadovánek. A na Sněžné na občerstvení. A na jih a na západ od Kuklíku, na sever i na východ. Zasněženými pláněmi se od okolních lesů odráží smích, jekot a výskot, trasěři se střídají v prošlapávání stopy, kterou se vine dlouhá řada nadšených lormáků. Po obědě jen minimální odpočinek, stmívá se brzy, musíme využít světlo. Sdělování zážitků po večerech nebere konce, taky zpíváme, hrajeme hry, tančíme, plníme úkoly, chystáme se na maškarní lyžařský bál. Ke konci týdne nás čeká ještě závod, který, jak jinak, vyhráli všichni zúčastnění, a na závěr rej masek. Myslím, že úplně nejšťastnější ze všech šťastných jsme my s Petrou, sice polomrtvé únavou, ale zvládly jsme na jedničku, vydařilo se nad očekávání, takže závěr je jasný – příští rok jedeme zas! A taky že jo 😊.

Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků

PŘÍSPĚVKY ČTENÁŘŮ

Návštěva mysliveckého spolku v Jindřichově Hradci

Tentokrát jsme s klubem vyrazili k myslivcům. Jednatel Okresního mysliveckého spolku v Jindřichově Hradci nás přivítal ve společenské místnosti jejich svazu a formou besedy nám vysvětlil, kde a jaké jsou dnes v rámci jejich revíru honitby. Dozvěděli jsme se spoustu zajímavých informací, například o obtížné ochraně zvěře v noci. Ačkoliv jsou udělána mnohá opatření proti přebíhání zvěře přes silnice, třeba odrazové prvky, pachové odpuzovače apod., stále dochází ke srážkám s auty a motocykly. Také jsme se dozvěděli, že v honitbě místního svazu v hojném počtu žijí jeleni, mufloni, srnci, divoká prasata, zatímco méně už je bažantů, koroptví, zajíců, divokých kachen a dokonce i dravého ptactva, jako jsou poštolky nebo jestřábi. Mně se nejvíc líbila hmatová ukázka paroží a dále lustr z paroží daňka, věšák na šaty z jeleního paroží a srnčí trofeje zavěšené na zdech myslivecké klubovny. Děkujeme za toto poučné a zajímavé setkání a všem myslivcům za vzornou péči o volně žijící zvěř!

Milan Koklar

Náhoda

Tak často potkáváme lidi, kteří nás ničím neupoutají, a tak jen letmým pozdravem je míjíme. A najednou potkáme člověka a víme, že je to ten pravý, koho hledáme, a taková náhoda mi našla krásné přátelství a radost ze života.

Už šest let žiju v domě s pečovatelskou službou. Žije nás v Merкуру tolik, že je nemožné, abychom se nějak důvěrně znali, a i když jsem na svůj věk hodně samostatná

a dovedu si i tu samotu zpestřit, přece se neubráním touze po přátelství a spřízněné duši, po občasném popovídání. Ale jak někoho takového hledat? A najednou, z čista jasna, jsem s chodítkem vplula do výtahu a přistála u takové milé paní, že jsem okamžitě poznala, že tak milý úsměv a veselý pozdrav patří člověku s krásnou duší. Navíc ta moje nová známá držela dvě knížky. Opírala se sice jen o hůlku, ale do osmdesátky také nemá daleko. „Také ráda čtete?“ rychle jsem se zeptala ze strachu, že najednou vystoupí a kde ji budu hledat? Ochoťně odpověděla, že kniha je její nejmilejší přítelkyně už od dětství. Honem jsem sdělovala, že jsem také od dětství ráda četla, ale teď na to čtení už nevidím, tak mi půjčují z knihovny pro zrakově postižené z Prahy zvukové knihy, krásně načtené herci, a že právě poslouchám Janu Eyrovou. Paní řekla, že tu knihu nezná. „Neznáte? Pojdte se mnou, já vám ji dám. Bude se vám líbit, já už si ji sama nepřečtu a vám udělá radost!“ Ochoťně šla a povídání o knihách nebralo konce. Ani nevím, jak se to stalo, začaly jsme si tykat a obě jsme věděly, že mezi námi rozkvétá milé přátelství. Už jsem si v duchu představovala, jak se budeme navštěvovat a třeba si i zazpíváme nebo zahrajeme různé hry. Honem jsem se zeptala, ve kterém patře bydlí, abych ji neztratila, a přišlo rozčarování. Do Merkuru chodí občas jen na návštěvu. Nevadí, stejně mám hezký pocit přátelství.

Pavla Sykáčková

ROZHOVOR

Snažím se nezahálet

*Vážený čtenáři, dnes máš možnost projít se spolu s paní **Kateřinou Rathúskou** jedním z úžasných životů. Jejím životem. Plným radosti, zvrátů, strašlivých oznámení, ještě horší reality, životem naplněným prací, slzami, bojem, odhodláním a vítězstvím.*

Kači, začnu obligátní otázkou – jak vzpomínáš na své dětství?

Narodila jsem se v Uherském Hradišti. Z počátku jsme spolu se starším bratrem a rodiči bydleli v nedaleké obci Traplice v domě rodičů mojí mamky. Když mi byl asi jeden rok, přestěhovali jsme se do Uherského Hradiště na zcela nové malé sídliště do dvoupokojového bytu. Vůbec se nejednalo o anonymní sídliště, jak to bývá dnes. Všichni obyvatelé se stěhovali v podstatě v jednu dobu, byli podobného věku a měli podobně staré děti. Což znamenalo, že jsme měli spoustu kamarádů. Celé dny jsme trávili venku na hřišti, prolézačkách, hráli jsme vybíjenou, badminton...

Když přšelo, scházeli jsme se u někoho doma a tam vymýšleli další lumpárny. Rodiče se taky se sousedy navštěvovali, mastili karty a vzájemně si pomáhali. Na den dětí pro nás pořádali soutěžní odpoledne, dělali Mikuláše, v zimě nám na hřišti udělali kluziště na bruslení.

Takže jsme se vůbec nenudili a v tomto směru vzpomínám na dětství moc ráda!

Potvrzuji tvé vzpomínky na nová sídliště, příbuzní z Beskyd na jednom takovém žili a já k nim právě kvůli té kamarádké partě a dětské soudržnosti moc ráda jezdila. Takže idylka.

No, idylka, doma už to bylo horší. Těžko byste hledali dvě rozdílnější bytosti, než byli naši rodiče. Mamka silný introvert, klidná, pečlivá, starostlivá až úzkostná. Taťka byl muzikant, hrál v několika kapelách, extrovert, flegmatik, chovatel drobného ptactva a rybiček. Rád se chlubil, že

nás vychovává tím, že nás nevychovává. Moc často doma nebyl, a když ano, panovala u nás velmi dusná atmosféra. S bratrem jsme si byli hodně blízcí, a tak se nám to dařilo lépe snášet.

Když se naši rozvedli, moc se mi ulevilo. Bratr byl v té době na vojně a mně bylo krásných šestnáct let!

A tak to takzvaně bezstarostné dětství, čas malin nezralých, nezadržitelně mizelo...

Je to tak, věk nezastavíme. Jako dítě jsem byla hodně pohybově nadaná. Měla jsem ráda hlavně gymnastiku, skákání do dálky, bruslení a běžky. Mým snem bylo stát se slavnou krasobruslařkou. Bohužel byl můj tatka velmi spořivý a za žádný zájmový kroužek se mu nechtělo utrácet. Zůstalo jen u toho snění.

Maminka měla ráda různé ruční práce, kterým mě naučila. Uměla jsem vyšívát, háčkovat, plést i drhat.

Jediným „kroužkem“, který jsem navštěvovala (asi proto, že byl zdarma), byl pionýr a později skaut. Tam jsem to dotáhla až na pozici vedoucí oddílu. Připravovala jsem schůzky, jezdila na výlety i vícedenní výpravy a tábory. Naučila jsem se zodpovědnosti, poznala, co je to pravé kamarádství, a objevila svou lásku k přírodě.

No páni! Žasnu nad tvouj mnohostranností už v tak útlém věku, hluboká poklona! Tím víc jsem zvědavá, jak to bylo dál?

S výběrem střední školy jsem měla docela starosti, nebyla jsem zrovna studijní typ. Chvíli jsem koketovala se zdravotní školou, potom zvažovala nějaké učiliště, nakonec jsem po intervenci třídní učitelky dělala přijímačky na učební obor s maturitou s názvem Mechanik letadlových palubních přístrojů. Nebyl pro mě zrovna to pravé ořečové. Nicméně jsem ho v roce 1987 zdárně ukončila.

Období strávené na střední škole mi kromě biflování a strachu ze zkoušení přineslo poznávání prvních lásek a rozchodů. Hned po studiu, jak už to za bývalého režimu bylo, jsem nastoupila jako jemná mechanička do podniku Mesit.

Ale teď jsi mi vyrazila dech, nikdy by mě nenapadlo, že jsi profík v oblasti letadlových palubních přístrojů! Popravdě si to ani neumím dost dobře představit. Vraťme se ale k tobě – dětství a rané mládí je fuč, co tě čeká teď?

Rodina. Se svým budoucím manželem jsem se potkala díky svým aktivitám ve skautu, kde i on krátce po vojně začal pracovat jako oddílový vedoucí. Stačilo, aby večer u táboráku zahrál na kytaru, zazpíval a mé srdéčko zahořelo.

Brali jsme se asi po roční známosti a rok bydleli spolu s jeho rodiči v panelovém domě. Pak jsme naštěstí získali podnikový byt a mohli se nastěhovat do vlastního. Docela rychle po sobě se nám narodily dvě děti, dcera a syn. Vypadalo to, že nám ke štěstí už nic nechybí. Když byly dceři tři roky a pořád ještě moc nemluvila, přitom mladší děti mých kamarádek už přednášely básničky, začala jsem tušit, že není něco v pořádku.

Následovalo kolečko u lékařů, kteří však nic nezjistili, a tak moje děti skončily ve speciální školce jako opožděné. Až tam si paní učitelky a hlavně paní logopedka všimla, že hůř slyší, a my se konečně dostali na speciální vyšetření do Brna, které bohužel potvrdilo těžké postižení sluchu u obou dětí.

Vím, že kdo neprožil, nepochopí. Zkusíš aspoň přiblížit?

Po prvotním šoku, slzavém údolí a spílání osudu jsem si uvědomila, že s tím můžu přece jen něco dělat. Kdyby byly mentálně postižené, bylo by to horší, řekla jsem si a začala intenzivně pracovat na nápravě.

Děti dostaly sluchadla a každý den jsme trénovali logopedii. Hodně mi pomohlo Speciálně pedagogické centrum v Kyjově, kam jsme jednou týdně dojížděli na logopedii. A také moc pomohly paní učitelky z Křesťanské mateřské školky, kde byly děti následně integrovány.

Jediným, kdo se nezapojoval, byl můj manžel a náš vztah se postupně hroutil.

Takže největší díl dřiny zůstal na tobě, bez opory druhé nej důležitější osoby v životě každého dítěte?

Dá se říct, že ano. Ale to zdaleka nebylo všechno. V této náročné době jsem moc času na sebe neměla, proto jsem

tomu, že za šera nějak hůř vidím, čím dál častěji do něčeho narážím nebo něco shazuji, nevěnovala pozornost. Když jsem se jednou zadívala svému muži do očí a neviděla jsem jeho nos ani ústa, bylo jasné, že tu opět není něco v pořádku.

Následovala další vyšetření, tentokrát jsem jejich objektem byla já sama. Konečný verdikt: pigmentová retinopatie sítnice. To, že tato diagnóza končí většinou slepotou, mi došlo asi až za dva roky.

Takže tu byl další sešup na dno, další slzavé údolí a další škrábání se nahoru, do normálu.

Když si po nějaké době dali lékaři dohromady mou pigmentovou retinopatii se sluchovým postižením dětí a vyřkli ta dvě slova, Usherův syndrom, spadla jsem na dno potřetí. Snad už naposled.

A dnes?

Dnes už jsou obě děti dávno dospělé. Myslím, že jsou se svým postižením smířeny. I já už jsem se s tím snad nějak srovnala. Moc si přeji, aby si v životě našli své místo, nezůstali sami a žili spokojený život. Proto se snažím jít jim příkladem a být aktivní.

Že jsi po celý život záviděnímohdně aktivní navzdory těžkému postižení obou nejdůležitějších smyslů, předvádíš s neutuchajícím elánem a neuvěřitelnou životní silou. Podělíš se s námi?

Když byly děti ve školce, začala jsem pracovat jako dobrovolník v chráněné dílně Lidumila u Charity Uherské Hradiště. Později jsem „dobrovolničila“ v rodinném centru Bonifác, kde jsem dělala vedoucí výtvarného kroužku.

Se zhoršováním mého zraku jsem se nakonec rozhodla nabídnout své dobrovolnické služby v místní odbočce SONS. Tam mé zrakové postižení velmi rychle odhalili a místo jako dobrovolníci mě přijali za svého člena.

Později jsem se stala i předsedkyní odbočky. Dnes už tuto funkci nevykonávám. Pár let jsem pracovala v OO SONS Zlín jako pracovník v sociálních službách a koordinátor dobrovolníků. Když se otevřela kancelář SONS

u nás v Uherském Hradišti, nastoupila jsem zde jako administrativní pracovnice.

Našla sis při rodině a takovém pracovním záprahu aspoň občas nějakou tu chvíli volna pro sebe, své záliby, koníčky?

Dnes už bohužel žádnou práci nevykonávám, ale moc bych si přála pracovat a být ještě užitečná. Přes práci v SONS jsem se seznámila s Axmanovou technikou modelování, která mě nadchla, a proto jsem se vrhla do jejího studia v Tasově. Vystudovala jsem obor Řemeslník a nějakou dobu si naivně myslela, že si svou tvorbou budu přivydělávat na živobytí. Keramiku teď provozuji jen jako koníčka. Věnuji se i dalším výtvarným technikám – drátování, quillingu, pletení z papírových ruliček a v poslední době mě uchvátilo plstění.

Ráda si čtu nejen zvukové knížky, ale i knihy v bodovém písmu, které jsem se naučila asi ve svých čtyřiceti letech.

Posledním mým velkým koníčkem se stala hra na zobcovou flétnu. Hraji zatím jen jednoduché lidové písničky, ale moc mě to baví. Zato luštění not v Brailu, se kterými na mě moje učitelka nečekaně vyrukovala před Vánoci, je pro mě docela velkým oříškem.

Neskutečné a neuvěřitelné v jednom! Pomalu se začínám stydět za mé občasné nicnedělání. Na druhé straně jsi ztělesněná Inspirace, a to určitě zdaleka nejen pro mě. Ještě že jsme se díky LORMu potkaly! Jak tomu bylo a je se mnou a LORMem, pravidelný čtenář ví, ale jak tomu bylo a je s tebou?

S LORMem jsem přišla poprvé do styku díky mé kamarádce Zdence Hrtúsové. Nadšeně mi povídala o své „terénce“ Heleně Jelínkové a o zážitcích z rekondičních pobytů. Abych se přesvědčila, co pravdy na tom je, stala jsem se i já klientkou a později i členkou. A zatím jsem toho nelitovala!

Zjistila jsem, že v této organizaci pracují empatičtí lidé s velkými odbornými znalostmi a lidským přístupem. S našimi terénními pracovnicemi Helenou Jelínkovou a později Veronikou Urbanovou jsme se tak jednou měsíčně scházely u Zdenky doma. Řešily jsme různé problémy a starosti,

učily se Lormovu abecedu, pokoušely se proniknout do tajů taktilního znakového jazyka, věnovaly se výtvarničení a „plkaly“ o všem možném. Později jsem se s Veronikou potkávala i individuálně a pilně jsme spolu cvičily prostorovou orientaci.

Co dalšího ti LORM nabízí, přinesl a přináší?

Ráda jezdím s LORMem na rekondiční pobyty, které jsou pokaždé plné krásných zážitků a nových informací. V loňském roce jsem se zúčastnila Lormolympiády, opakovaně i soutěže o Cenu Hieronyma Lorma v Kralupech nad Vltavou. Překvapilo mě, jak velkého soutěžního ducha lormáci mají a jaké výkony jsou schopni podat!

Nejsem vůbec soutěžní typ a ani nemám kdoví jakou kondici, proto mě potěšilo, že i já jsem dosáhla na medaili, ale bylo to s vypětím všech mých sil 😊.

Jsem moc ráda, že jsem potkala LORM, protože vím, že kdyby něco, mám se na koho obrátit. Dokonce i teď, když nám už tak dlouho chybí za Veroniku nová terénní pracovnice.

Milé vyznání a uznání, krásně se poslouchá! Kači milá, spoustu jsme toho probraly, čtenáři se hodně dozvěděli o tvé dávné i docela blízké minulosti, takže se s tvým dovolením ještě zeptám, jaká je tvoje současnost?

V současné době bydlím s přítelem ve velkém rodinném domě se zahradou v Pozlovicích. Máme dvě kočky, pěstujeme bylinky, květiny, drobné ovoce, vybudovali jsme velkou skalku. Na zahradě máme i spoustu ovocných stromů a „kilometry“ trávního porostu, abychom se náhodou nenudili. Vloni jsem se pokusila vypěstovat i nějakou tu zeleninu. Vždycky jsem chtěla bydlet v domku, starat se o zahrádku a těšit se z její krásy a plodů. Ale přiznám se, že teď, když už skoro nic z té krásy nevidím, mě to spíše zmáhá, než těší.

Pokud mám srovnat život na vesnici a ve městě, domnívám se, že život ve městě je pro lidi se zdravotním postižením snadnější. Zejména pro dostupnost lékařské péče, úřadů, obchodů a dalších služeb.

Bydlím na vesnici už šestým rokem a pořád jsem si tady nezvykla. Rodinu, kamarády a známé mám v Uherském Hradišti, a tak se tu cítím trochu osaměle.

A náhled do blízké budoucnosti – je v ní něco, na co se už teď's trochou nedočkavosti těšíš?

Moc se těším na mého prvního vodícího pejska, kterého bych měla dostat snad někdy v červnu. Doufám, že mi bude nejen dobrým parťákem a průvodcem, který mi usnadní život, ale snad mi pomůže i překonat komunikační bariéru s domorodci a navázat nějaká přátelství.

Držím tobě i tvému rafanovi všechny palce! Prozradíš nám na rozloučenou, máš-li, své životní krédo?

Myslím, že žádné životní krédo nemám, alespoň ne na vědomé rovině.

Snažím se nezahálet a v rámci možností pořád něco dělat, něčemu novému se učit. Na druhou stranu si občas říkám, jaký smysl to každodenní pinožení vlastně má? Snad se to dozvím alespoň na konci mé cesty.

Anebo taky ne...

Milá Katko, Kači, DĚKUJI. Za upřímnost, za odkryté srdce, za otevřené srdce, za to, co jsi dokázala a dokazuješ, za inspiraci, motivaci, za všechno co umíš, čím a kým jsi. A děkuji za to, že jsi!

*Zdena Jelínková
šéfredaktorka Doteků*

Kdo nemá nárok na výchovné k důchodu

Přestože se o takzvaném výchovném často hovoří jako o plošném zvýšení důchodu pro všechny pečující rodiče, ve skutečnosti 500 korun za dítě nedostanou všichni. Schválený zákon totiž obsahuje několik výjimek a omezení.

Od začátku roku 2023 začíná platit výchovné, tedy 500 korun navíc k důchodu pro rodiče, kteří vychovávali děti. Nárok bude mít vždy jeden z rodičů, a to ten, který se o dítě staral více, což budou zpravidla ženy. Pokud se o dítě staral převážně muž, samozřejmě získá výchovné on.

Výchovné v současné době činí 500 korun za každé vychované dítě, neplatí tedy původně zamýšlené omezení pouze na tři děti. Takže kdo vychoval dvě děti, získá k důchodu 1 000 korun navíc, kdo vychoval děti čtyři, bude mít navíc 2 000 korun. Částka se navíc bude od roku 2024 pravidelně valorizovat.

Nárok na výchovné k důchodu nicméně není automatický a je nutné splnit základní podmínky pro jeho přiznání. Zákon přímo stanovuje, ve kterých případech lidé výchovné vůbec nezískají.

Přehled situací, kdy nárok na výchovné 500 korun nevznikne:

1. INVALIDNÍ NEBO POZŮSTALOSTNÍ DŮCHOD

Lidé, kteří pobírají invalidní důchod, nemají na výchovné nárok. Rovněž na výchovné nemají nárok lidé, kteří pobírají pouze vdovský či vdovecký důchod, tedy pokud ještě zároveň nepobírají důchod starobní (jde tedy o vdovy nebo vdovce před důchodovým věkem).

2. TRANSFORMOVANÝ DŮCHOD

Nárok na výchovné nemají lidé, kterým byl v 65 letech invalidní důchod takzvaně transformován na důchod starobní, protože nezískali nárok na řádný důchod. Výjimkou je případ, kdy lidem sice byl důchod transformován, ale zá-

roveň v té době měli nárok i na řádný starobní důchod (jen byl finančně nižší, takže pobírají důchod transformovaný).

3. ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ S DÍTĚTEM

Pokud se někdo dopustil na svém dítěti trestného činu, ať už jako pachatel, nebo spolupachatel, ztrácí na výchovné nárok. Jde hlavně o ubližování, zneužívání, týrání, zanedbávání nebo jiné omezování, které stanovuje trestní zákoník.

4. KRÁTKÁ VÝCHOVA

Aby bylo výchovné přiznáno, musí se rodič o dítě starat minimální dobu, která je stanovena následovně:

- o dítě je nutné se starat alespoň 10 let před dosažením jeho zletilosti (může jít o jakýkoliv úsek jeho nezletilého života),
- pokud se žena nebo muž ujme péče o dítě až po dosažení 8 let věku, musí pečovat alespoň 5 let a nesmí péči přerušit až do jeho zletilosti.

Pokud tyto podmínky nejsou splněny, nárok na výchovné nevzniká. Péče o dítě se v tomto případě počítá v případě vlastních i osvojených dětí.

5. ZEMŘELÉ DÍTĚ

Pokud dítě zemřelo či zemře před dosažením 5. roku života, na výchovné za něj nárok nevzniká. Pokud dítě zemře v 5 letech nebo později, nárok již vzniká, ale je nutné o dítě pečovat po celou dobu jeho života, tedy od narození až do jeho smrti.

6. STÁVAJÍCÍ DŮCHODCE, KTERÝ NEPOŽÁDÁ DO KONCE ROKU 2024

Muži, kteří jsou již ve starobním důchodu a zároveň mají nárok na výchovné, o něj musí požádat do konce roku 2024. Zároveň musí doložit doklady, že se o dítě starali. Pokud tak neučiní, nárok na výchovné jim zanikne. Stejně je to v případě žen, které si při žádosti o důchod nenechaly započítat výchovu dětí, tedy nedoložily potřebné doklady o výchově (nebo péči).

chodci, kteří nejsou ve výčtu zmíněni, nárok na výchovné mají, a to v případě řádných i předčasných důchodů.

Zatímco ženy, které jsou již v důchodu, zpravidla o výchovné žádat nemusejí a bude jim přiznáno automaticky, v případě mužů je situace složitější. Pokud jsou již v důchodu, musí podat žádost do konce roku 2024, v případě budoucího důchodu se o výchovné žádá až při samotné žádosti o důchod.

Pokud některému důchodci (zpravidla ženě) bude přiznáno výchovné automaticky, ale později se ukáže, že se o dítě staral někdo jiný ve větší míře, bude výchovné odebráno a důchod opětovně snížen. Nepůjde ale o zpětné snížení, takže již vyplacené peníze nebude nutné vracet státu.

(kráceno)

Zdroj: <https://ceskeduchody.cz/navody/vychovne-k-duchodu-prehled-lidi-kteri-neziskaji-narok-na-500-korun-za-deti>

Povinnosti při úmrtí důchodce

Když důchodce zemře, zaniká jeho nárok na vyplácení důchodu. Vedle běžné administrativy spojené s úmrtím by měli pozůstalí také ohlídat, zda nevznikly nesrovnalosti s výplatou posledního důchodu a není ho nutné vrátit státu.

Úmrtí partnera nebo dalšího blízkého v okolí je bolestná událost, přesto vedle povinností spojených s úmrtím a pohřbem nelze zapomenout na administrativu spojenou s vyplácením starobních, invalidních nebo pozůstalostních důchodů.

Úřední evidence úmrtí nefunguje vždy dostatečně rychle, takže se může stát, že dojde k odeslání i důchodu, na který již není nárok. Není vyloučeno ani to, že než se úřad o úmrtí dozví a vše zpracuje, dojde k vyplacení více splátek důchodu. V takovém případě si peníze rozhodně nelze ponechat, protože by šlo o neoprávněné obohacení. V minulosti již nastaly případy, kdy pozůstalí takový důchod nevrátili a byli za to trestně stíháni.

ÚMRTÍ RADĚJI HLÁSIT

Přestože není povinnost příbuzných hlásit úmrtí důchodce České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ), protože to zajistí matriční úřady, případně sociální zařízení, ve kterém je senior umístěn, je dobré to udělat. Lhůta pro vyrozumění je až dva týdny, proto se doporučuje obeznámit ČSSZ napřímo. „Z praktických důvodů je vhodné o úmrtí poživatele důchodu co nejdříve informovat Okresní správu sociálního zabezpečení,“ konstatuje úřad s tím, že úmrtí lze oznámit přes call centrum na čísle 800 050 248.

Důchody se vyplácejí vždy v sudé dny, a to mezi 2. a 24. dnem v měsíci, a také v 15. dni, pokud je důchod zasílán do sociálního zařízení. A v této souvislosti je důležité ohlídat přesné datum úmrtí, abyste věděli, jestli je na poslední důchod nárok, či ne. Platí následující:

- Pokud se důchodce dožil alespoň dne splatnosti důchodu, nárok na důchod náleží v plné výši. V případě, že má tedy důchodce 12. den v měsíci jako výplatní, musí se dožít alespoň 12. dne.
- Pokud se důchodce výplatního dne nedožije, na důchod není nárok, i kdyby se mělo jednat pouze o jediný den. Takže když důchodce s výplatním 12. dnem zemře do 11. dne, důchod nemá být vyplacen.

Vždy rozhoduje datum na úmrtním listu. Je zároveň nutné rozlišovat mezi výplatním dnem a dnem doručení důchodu. ČSSZ vždy důchod posílá ve výplatní den (ten je určující), ale na bankovní účet nebo poštu může dorazit klidně o den či dva později. Pokud si tedy nejste výplatním dnem jisti, informujte se právě na ČSSZ, stačit by měla i již zmíněná infolinka.

Pokud důchod dorazí i přesto, že na něj není nárok, musí to pozůstalí příbuzní řešit a je nutné ho vrátit. Situace se řeší podle toho, jakým způsobem je důchod vyplácen, a postup je stejný pro všechny typy důchodů.

1. VÝPLATA DŮCHODU NA ÚČET

Pokud důchodce zemřel a důchod dorazí na jeho vlastní účet, i když na něj nevznikl nárok, ČSSZ v takovém případě požádá automaticky banku o vrácení důchodu. A pokud je na účtu dostatek peněz, banka vše vrátí a tím

starosti končí.

Může se ovšem stát, že v mezidobí proběhnou nějaké pravidelné platby či inkasa, případně peníze příbuzný vybere a na účtu nebude dostatečný zůstatek k vrácení. A pak je nutné situaci rychle řešit. Povinnosti vrátit tyto peníze mají lidé v následujícím pořadí:

1. disponent účtu
2. manžel či manželka, pokud jim vzniká nárok na vdovský důchod
3. děti nebo rodiče, kteří žijí ve stejné domácnosti.

Občas si manželé nechávají vyplácet důchod na jeden účet. Pokud ovšem majitel účtu zemře (ať už manžel, či manželka) a je na tento účet vyplacen důchod, na který nárok není, musí ho vdovec či vdova poslat zpátky. Na vrácení je opět nejlepší dohodnout se přímo s ČSSZ, buď osobně, písemně, nebo telefonicky.

„Pokud neexistuje žádná z těchto osob, nenáležící částky důchodu se považují za dluh důchodce, který se vypořádá v rámci dědictví,“ dodává k tomu ČSSZ.

Specifická situace nastává v případě, že zemře majitel účtu, na který chodí důchod stále žijícího důchodce. Pak je nutné dodržet speciální postup. Nejprve se čeká na dopis ČSSZ nazvaný Výzva ke sdělení způsobu výplaty důchodu po úmrtí majitele účtu a potom se do 30 dnů musí oznámit, kam bude důchod posílán. K tomu slouží speciální formulář, který je ke stažení na webu ČSSZ.

V této souvislosti je nutné si uvědomit, že pokud vám na účet chodí důchod kohokoliv jiného, případně máte disponentní práva k účtu zemřelého, je veškerá odpovědnost týkající se neoprávněně vyplaceného důchodů výhradně na vás a je nutné si situaci ohlídat.

2. VÝPLATA DŮCHODU PŘES POŠTU

V případě, že je důchod vyplácen prostřednictvím České pošty, může ho kromě samotného důchodce převzít i jiná osoba, nejčastěji manžel či manželka. Pokud důchod nenáleží, pošta ho jednoduše pošle zpátky. Ale pokud ho převezme někdo jiný, přestože na něj není nárok, vzniká problém a takový důchod je nutné vrátit ČSSZ. V tomto

případě je dobré úřad kontaktovat a domluvit se, jak bude vrácení probíhat. Je možné navštívit osobně pracoviště Okresní správy sociálního zabezpečení, napsat do elektronické podatelny (posta@cssz.cz) nebo zavolat na infolinku na čísle 800 050 248.

Může nastat také situace, kdy nárok na poslední důchod vzniká, případně kdy na poště „leží“ více nevyplacených důchodů, třeba proto, že byl zemřelý předtím v nemocnici a nemohl si ho převzít. V takovém případě mají na tento důchod nárok příbuzní. „Nárok na výplatu nedoplatku důchodu nabývají postupně manžel/ka, děti a rodiče, jestliže žili se zemřelým v domácnosti,“ uvádí k tomu ČSSZ. Pokud žádná taková osoba neexistuje, putuje nevyplacený důchod do dědického řízení a o jeho osudu rozhodne notář. Konečný dědic poté musí na ČSSZ podat žádost o vyplacení zděděného důchodu, musí přitom doložit kopii pravomocného usnesení o výsledku dědictví.

Zdroj: <https://ceskeduchody.cz/navody/povinnosti-pri-umrti-duxodce-klicove-je-datum-nekdy-se-penze-vraci-statu>

Světové prvenství: ve Zlíně odoperovali vetchozrakost unikátní metodou

Zhoršené zaostřování na blízko (vetchozrakost neboli presbyopie) se začíná objevovat mezi 40. a 45. rokem. Patří k nejčastějším očním vadám.

Vůbec poprvé na světě byl novou laserovou metodou operován pacient s presbyopií ve Zlíně. Čeští oční lékaři tak opět mohli přispět k pokroku moderní oční chirurgie.

Už v roce 2014 byl na soukromé zlínské oční klinice operován první pacient metodou ReLEx Smile. Unikátní laser německé společnosti Zeiss umožňuje operovat pacienty s dioptriemi velmi šetrně. Nejčastěji se používá pro odstranění krátkozrakosti a lékaři oční kliniky Gemini jako jediní v Česku od roku 2017 operují tímto laserem i dalekozrakost. Na zlínské klinice však vůbec poprvé na světě byla metodou ReLEx SMILE odstraněna i presbyopie. „Brýle na čtení potřebuje téměř každý člověk nad 40 let věku – viníkem je zpravidla právě vetchozrakost. Tato oční vada souvisí se stárnutím organismu, a tedy i oka. Projevuje se jako neschopnost oka zaostřit na blízko. Souvisí se ztrátou pružnosti čočky s věkem a projevuje se už kolem 45. roku tím, že dotyčný má potřebu si při čtení oddalovat text od očí,“ popsal Pavel Stodůlka, přednosta sítě očních klinik Gemini.

Laserové operace probíhají ambulantně, jsou rychlé, bezbolestné a bezpečné. K nejšetrnějším metodám patří právě ReLEx SMILE.

„Dosud laserovou operací ReLEx SMILE nebylo ve vyšším věku možné odstranit jak brýle do dálky, tak brýle na čtení. Řešením tak byly jen implantace nitroočních čoček nebo mikročočky, což se ale nyní změnilo. S týmem oční kliniky Gemini jsme jako první na světě provedli operaci presbyopie touto metodou. Laser vytvoří pouze malý řez v rohovce, který je výrazně menší než u jiných metod.

To přináší řadu výhod, například minimální mechanické narušení rohovky a snížení rizika syndromu suchého oka. Velmi nízké je také riziko infekce," vysvětlil Pavel Stodůlka.

Zdroj: https://udalostiextra.cz/domaci-zpravy/svetove-prvenstvi-ve-zline-odoperovali-vetchozrakost-unikatni-metodou/34679/#dop_ab_variant=848311&dop_source_zone_name=hpfeed.sznhp.box

Volba čočky před operací šedého zákalu

Operace šedého zákalu (katarakty) je v dnešní době rychlým, bezbolestným zákrokem, který milionům lidí po celém světě vrací ostrý zrak a podstatně zlepšuje kvalitu života. Zákrok spočívá v odstranění zakalené čočky a nahrazení za čočku umělou. Pacienti přitom mají možnost volby typu čočky.

Čočka lidského oka je tvořena proteiny, které jsou uspořádány tak, aby byla transparentní a propouštěla světlo dále do oka k sítnici.

Šedý zákal neboli katarakta je stav, kdy dojde k zakalení nitrooční čočky. To si můžeme představit jako zadýchané sklo, v počátečních fázích se žlutavým až hnědavým nádechem, které zhoršuje zrakovou ostrost. Postupně může dojít k výrazně hnědému nebo červenému, bílému ale i černému zakalení, přes které již není vidět a působí výrazné zhoršení zraku až slepotu.

Operační zákrok je jedinou možností, jak šedý zákal odstranit. Dokonce je tento zákrok vůbec nejčastější operací na světě. Trvá 15 až 20 minut a je bezbolestný. Během výkonu se vyjme zakalená čočka a nahradí se umělou. Pacient si může po domluvě s lékařem dopředu zvolit, jaký typ by byl v jeho případě nejvhodnější.

JAKÉ ČOČKY JSOU NA VÝBĚR?

Nitroočních čoček už v současné době existuje několik typů. Podle jejich zakřivení je dělíme na sférické a asférické.

Sférické (kulovité) čočky nabízejí velmi dobrou kvalitu obrazu – mlha je pryč, svět kolem sebe najednou vidíte v jasných barvách a zbavíte se případného dvojitého vidění či nepříjemného prstence, který se tvořil kolem jasných zdrojů světla. Nezanedbatelnou výhodou sférické čočky je pak její cena: v České republice je plně hrazena zdravotní pojišťovnou.

Asférická čočka je pro naše oko přirozenější, přibližuje se čočce mladého člověka. „Její výhodou je zlepšení kontrastu a ostrosti vidění zejména za zhoršených světelných podmínek, jako je mlha, šero a snížené osvětlení. To oceníte hlavně při řízení auta, sledování televize, čtení při slabším osvětlení. S asférickou čočkou je vidění ostré v celé šíři zorného pole. Žlutý filtr pomáhá chránit sítnici vašeho oka před toxickým modrým světlem,“ popisuje MUDr. Věra Kalandrová, primářka oční kliniky.

Samotný zákrok je plně hrazen ze zdravotního pojištění, a i když se rozhodnete pro sférickou čočku, za kterou také nic nezaplatíte, kvalita vašeho života se díky zlepšenému zraku výrazně zvýší. Je ale třeba si uvědomit, že nitrooční čočka nejsou brýle, které můžeme co dva roky vyměnit – je to řešení na celý život. Možná právě proto si více než polovina pacientů (61 %) za asférickou čočku ráda připlatí. Jedná se řádově o tisíce korun, vždy záleží na přesném typu čočky.

Zdroj: <https://www.vimcojim.cz/magazin/clanky/o-zdravi/Volba-pred-operaci-sedeho-zakalu:-sfericka,-nebo-asfericka-cocka>

INFORMACE

Zdravotně postižení a lidé s nízkými příjmy dostanou slevu na volání a internet

Lidé s nízkými příjmy a také zdravotně postižení mají od 1. ledna 2023 nárok na slevu ve výši až 200 Kč měsíčně na internet a volání. Tuto slevu jim musí poskytnout čtyři společnosti operující na českém trhu: Vodafone, T-Mobile, O2 a PODA. Rozhodl o tom Český telekomunikační úřad, který těmto společnostem nařídil poskytovat tzv. službu zvláštních cen.

Slevu až do výše 200 Kč mohou lidé získat na mobilní či pevný internet, mobilní či pevné hlasové služby, případně i balíček obsahující některou z těchto služeb. Společnost T-Mobile musí ještě nad rámec této povinnosti umožnit využití cenového zvýhodnění i na alespoň jeden tarif prostřednictvím předplacené karty.

Člověk, který má na úlevu právo, se může rozhodnout, od které společnosti bude službu čerpat. Slevu však může nárokovat pouze u jedné (v případě, že by využíval dva a více operátorů).

KTEŘÍ ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÍ LIDÉ MAJÍ NA SLEUV NÁROK?

- Držitel průkazu ZTP z důvodu úplné nebo praktické hluchoty,
- držitel průkazu ZTP/P,
- osoba závislá na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost),
- spotřebitel, který vychovává nebo který osobně pečuje o nezletilou osobu, která mu byla svěřena do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu a která je držitelem průkazu uvedeného výše.

KDO JE OSOBA S NÍZKÝMI PŘÍJMY?

- Člověk, jehož započitatelný příjem za uplynulé kalendář-

ní čtvrtletí je nižší než 2,15násobek životního minima, jde-li o jednotlivce,

- člověk, který žije v téže domácnosti s dalšími osobami a součet jeho započitatelného příjmu a započitatelných příjmů těchto osob za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15násobek životního minima osob žijících v této domácnosti.

JAKÝ JE POSTUP PRO ZÍSKÁNÍ SLEVY?

Nejprve kontaktujte zvoleného operátora. Požádejte ho o cenové zvýhodnění a doložte, že jste oprávněnou osobou. Sdělte mu, jakou službu chcete čerpat (případně čerpáte).

- Zdravotně postižené osoby předloží poskytovateli příslušné doklady (ZTP, ZTP/P) nebo oznámení či rozhodnutí o přiznání příspěvku na péči. V případě dítěte, které vám soud svěřil do péče, předložte rozhodnutí příslušného orgánu o svěření do péče nahrazující péči rodičů (§ 1 odst. 2 nařízení vlády č. 500/2021 Sb.).
- Pokud jste osoba s nízkými příjmy, předejte operátorovi čestné prohlášení. Vzor čestného prohlášení včetně postupu pro jeho vyplnění najdete na webových stránkách Českého telekomunikačního úřadu.

Zdroj: <https://www.mesec.cz/aktuality/zdravotne-postizeni-a-lide-s-nizkymi-prijmy-dostanou-slevu-200-kc-na-volani-a-internet/>

Konference INSPO 2022

Milí lormáci, vážené čtenářky a čtenáři Doteků,

v tomto článku bych vás rád seznámil s novinkami a příspěvky v oblasti moderních technologií pro uživatele se zdravotním postižením, které byly předneseny na konferenci INSPO v roce 2022. Tentokrát proběhla konference v online režimu. Pokud byste měli zájem, její záznam je možné shlédnout na kanále YouTube. A nyní již ke slibovaným novinkám a příspěvkům.

Prvním předneseným příspěvkem byl projekt Slyším očima od organizace Rozšířený smysl, z.s. ve spolupráci s Newton Technologies. Podrobnosti o této novince vám představujeme v samostatném článku.

Další novinkou je takzvaný exoskelet Unilexa od společnosti MEBSTER. Jedná se o pomůcku ve tvaru nohou, která se upevní na dolní končetiny jako taková vnější kostra. Pomáhá tak v chůzi lidem se ztrátou či omezením funkce dolních končetin. Toto zařízení lze obléknout během chvilky i bez pomoci jiné osoby a je možné si jej aplikovat i přímo na invalidním vozíku. Systém chůze je pasivní, to znamená, že se pro chůzi nevyužívá nějaké aktivní elektronické zařízení, ale využívá se náklonu těla dopředu a s tím spojené gravitační síly. Exoskelet obsahuje senzory, které jsou propojeny s mobilní aplikací. Na ní lze vidět, kolik kroků člověk nachodil, jak dlouho se pohyboval a jaká byla symetrie chůze, aby člověk nepřetěžoval jen jednu stranu těla a zaměřoval se na rehabilitační procvičování celého těla. Zařízení je možné individuálně přizpůsobit na specifickou stavbu těla pro dospělé osoby i pro děti. Velikou výhodou této pomůcky je její cena. Běžné exoskelety, které se nyní vyrábějí, stojí v rozmezí 2 až 5 milionů korun, toto zařízení je cenově dostupnější, pohybuje se mezi 250 až 350 tisíci.

Třetím vstupem na konferenci byly mobilní hry pro nevidomé či zrakově postižené od společnosti Kikiriki Games. Ve světě je pouze 0,02 % mobilních her přístupných pro zrakově handicapované. Proto se tato společnost začala více zajímat o vývoj her zaměřených na tuto konkrétní cílovou skupinu lidí. Představila dvě hry. První z nich se jmenuje To the Dragon Cave, tu jsme vám představili v minulém čísle Doteků. Hra již byla vydána a je zařazena mezi 10 nejvlivnějších přístupných mobilních her na světě. Druhou hrou je The Brave Brain, v překladu Odvážný mozek. Na rozdíl od předchozí hry se jedná o vědomostní mobilní hru, která bude vydána na jaře 2023. Hra má inkluzivní design, to znamená, že je určena jak pro nevidomé, tak i pro vidící hráče.

Další příspěvek, který se týkal kvality překladů do znakového jazyka, přednesla společnost Deaf Friendly.

Tato organizace se zabývá zhotovováním profesionálních překladů (i video překladů) do znakového jazyka a zároveň zajišťuje tlumočení. V poslední době rozšiřuje své služby i do oblasti propagace překladů pro komunitu neslyšících, aby jejich projekty byly co nejlépe využity. Standardní doba zhotovení překladu je jeden měsíc, může se ale lišit. Důležité je, aby se překladatelské společnosti řídili ISO normou, základním standardem s mezinárodní platností týkající se náležitostí a procesu mluveného překladu do znakového jazyka. Tato norma pro překlady do znakového jazyka existuje od roku 2015. Organizace Deaf Friendly nyní pracuje na standardu, který by popisoval technické parametry a náležitosti umístování videí překladů.

Poslední příspěvek, o kterém se zde budu zmiňovat, je od organizace Nepanikař z.s. Jedná se o aplikaci, která poskytuje první pomoc při psychických potížích. Služba nabízí první psychologickou pomoc zdarma, anonymní chatovací a e-mailovou poradnu, ve které pracuje dohromady 62 poradců a 6 koordinátorů. Má vytvořenou rozsáhlou mapu pomoci, jež obsahuje kontakty na psychology, krizová centra, pedagogicko-psychologické poradny a další služby pro klienty zdarma. Od roku 2022 poskytuje organizace i online terapie (má 12 terapeutů), které jsou již nízkými částkami zpoplatněny. Služba se také zabývá vzděláváním a osvětou široké veřejnosti, připravuje workshopy na školách, u pedagogů a ve firmách. Aplikace je přeložena do 11 jazyků a člověk na ní může chatovat až 60 minut denně. Mezi nejdůležitější hodnoty a principy této služby patří přijetí, důvěra, dostupnost a anonymita.

To je v tomto článku vše. Doufám, že se vám líbil a že vás i něčím novým obohatil. Věřím, že oblast moderních technologií bude moci v budoucnu čím dál lépe kompenzovat rozličné zdravotní obtíže a handicap.

*Václav Skalický
terénní sociální pracovník Liberec a Praha*

Neslyšícím pomohou brýle

Brýle odjakživa sloužily k nápravě zhoršeného zraku. Prototyp zařízení nazvaného Voicee by však paradoxně mohl pomoci těm, kdo se narodili neslyšící nebo o sluch nešťastnou souhrou okolností přišli.

Na světě žije až 97 milionů zcela neslyšících nebo sluchově postižených, kteří musejí spoléhat na znakovou řeč, odezírání, sluchadla či kochleární implantáty. Pohodlnou alternativou pro sluchově postižené by se mohly stát brýle Voicee, které vnímají promluvy z okolí, převádějí je na text a poté ho zobrazují na jedno ze skel. Současný prototyp údajně zvládá přepis v pěti jazycích a zvuk vnímá pomocí chytrého mikrofону, jenž filtruje nežádoucí ruch. Získaná data pak zpracovává zabudovaný mikroprocesor, který převede zvukový signál do slov. Vše se odehrává takřka v reálném čase, takže se dotyčný může živě účastnit konverzace.

Baterie udrží brýle v chodu na jedno nabití až 24 hodin. Pro usnadnění práce s interaktivními prvky skla se pak v nožkách ukrývá dotykový senzor a nechybějí ani gyroskopy. Standardní model má sice prostá skla, ale v případě potřeby se dají zaměnit za dioptrická. Hmotnost Voicee přitom nepřekračuje 100 gramů.

V současnosti existuje několik prototypů a vývojáři se snaží získat další finance prostřednictvím crowdfundingové kampaně. Očekávaná cena brýlí byla vývojáři stanovena na 650 € (v přepočtu zhruba 15 tisíc korun).

(kráceno)

Zdroj: <https://www.stoplusjednicka.cz/nadeje-pro-neslysici-prototyp-bryli-zvlada-prevadet-mluvne-slovo-na-text/>

Počkejte

Jen tak
odešel mi zrak
a někde v púlce
zůstal na potulce

Vrátí se či nevrátí

Zatím tůkám holí
po světě i po okolí

Počkejte
už vám nestačím
tělo nedovolí
abych vám stačil

Prosím, počkejte

Miloslav Koklar

2. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie POEZIE

3. místo CENA VEŘEJNOSTI, kategorie POEZIE

CENA HIERONYMA LORMA 2022

Starý sešit

Auto s posledními velkými kusy nábytku a dalším vybavením odjelo. Všechno už bylo téměř přestěhováno, zbývalo odvézt ještě tyto dvě menší skříně, jednu komodu, tuto židli, na které právě sedí, a ještě tenhle stůl. Na něm je nyní několik šanonů s důležitými doklady a dokumenty. Tam je všechno zapsáno pěkně černé na bílém, to kdyby

bylo zapotřebí něco na úřadech doložit v písemné podobě. Co je psáno, to je dáno, přes to nejede vlak. Na každém z těch dokladů je razítko, datum a podpis. Hleděl na ty šanony jaksi netečně, jakoby se ho tohle všechno ani netýkalo. Auto pro tyhle zbytky bytového vybavení nepřijede dříve než za dvě hodiny a on tady bude jen čekat. Dolehlo na něj jakési zvláštní ticho, ticho téměř prázdného bytu. Cítil, že tohle je konec jedné etapy jeho života. A bylo mu z toho docela smutno. Do další etapy se příliš nehrnul. Tady v tomhle městečku má mnoho přátel a známých. Tady zná téměř dokonale mnoho zajímavostí, zná tu krásné okolí, nádherná přírodní zákoutí, kam s rodinou nebo i sám chodíval ve chvílích volna načerpat novou energii, kde mohl vychutnávat krásy přírody. Až za sebou naposledy zavře dveře prázdného bytu, tohle všechno bude už jen minulost. Znovu pocítil jakýsi smutek a lítost. Tohle ticho a čekání se mu zdálo nesnesitelné. V hlavě se mu začaly rojit podivné myšlenky, na které by v běhu a shonu každodenního života vůbec neměl čas, ani by ho nenapadly. Jak vlastně žil doposud? Jak žil celá dlouhá léta v tomhle krásném městečku, které si tolik zamiloval?

Uvědomil si, že předtím žil v úplně jiném malém městě. Také tam měl přátele a známé. Měl tam rodinu i práci. A to nádherné okolí! Také to byl středobod jeho světa. Žil tam svůj život od dětství až do dospělosti. Byl to úplně obyčejný život obyčejného člověka mezi obyčejnými lidmi. A všechno bylo tak samozřejmé! Strasti i radosti přijímal a příliš o tom nepřemýšlel. Nad nespravedlností se pohoršoval, naschvály mezi lidmi odsuzoval, škodolibost nesnášel. Ale to bylo tak asi všechno. Žádné hluboké filozofování.

Pohnul se na židli, až to zavržalo. Právě mu došlo, že mezi tím, co bylo dříve, a tím, co právě končí, je dosti podstatný rozdíl. Nebylo všechno už tak samozřejmé. Možná to bylo zkušenostmi, možná také čímsi novým, co ještě nepostřehl, čeho si ještě nevšiml. Na mnohé věci se už díval s nadhledem, o mnohých věcech už přemýšlel. Snažil se hledat souvislosti, rozlišovat příčiny a následky. A všechno to dobré, co zdědil – jak se říká – po chalupě, jakoby v něm záhadně zesílilo, jen si toho dosud nevšiml. Così ovlivnilo

jeho způsob myšlení, cosi jakoby usměrňovalo jeho kroky. Cosi se usadilo v jeho podvědomí, aniž si toho všiml. Nebo zapomněl? Ale co to bylo? Znovu pohlédl na šanonys s dokumenty. Jsou tam sice jen holá fakta bez jakýchkoliv myšlenek a emocí. Tam to asi nebude. Ale kdyby se těmi lejstry probíral, možná by ho „něco trklo“ a on by si možná vzpomněl.

Zvolna sáhl do šanonu. Vytáhl jednu slohu lejster, pak druhou. A pak jeden starý sešit. Ano, tam by to mohlo být. Tam si přece kdysi zapisoval nejen důležité údaje, nejen telefonní čísla, ale i zajímavosti a postřehy z jeho nového působiště. Když byl sešit téměř popsáný, všechno si začal zapisovat do počítače. Tam lze snadno zapisovat, ale i snadno smazat. V tomhle starém sešitě je to však zapsáno natrvalo a pěkně černé na bílém. Tam je úplný začátek této etapy jeho života, která právě končí. Je to zvláštní, držet v ruce hmatatelný důkaz jakéhosi nehmotného začátku. Možná tam opravdu bude to, co hledá.

Opatrně a váhavě sešit otevřel. Na začátku samé drobné údaje, také drobné postřehy a dojmy. Zvolna obracel první listy. Pak se mu zatajil dech. Básnička. A dokonce datována. Tak tohle bude ono. Nikdy básně nepsal, bude to něco opravdu závažného. Jak to, že na tohle zapomněl? Začel se. Ano, tady to je! Pouhé dvě věty a je to tu černé na bílém. Najednou se mu vše vybavilo do všech podrobností, jako by se to stalo dnes. Tahle událost se stala hezkou řádku dní před stěhováním. Přijel sem obhlédnout si místo svého budoucího působiště. Zvolna kráčet ulicemi podél velkých domů nějakých institucí, podél bytových domů, až se dostal do ulic s rodinnými domky se zahradami. Než pojede autobus nazpět, má ještě dost času. Pak si uvědomil, že stojí u kovové brány do místního hřbitova. Byla otevřená, a tak vešel. Vše bylo podobné jako na jiných hřbitovech. Hlavní cesta, odbočky do stran. Hroby jakž takž upravované. Zaujalo ho místo, kde měl být hrob, ale jakoby tam hrob byl i nebyl. Místo bylo udržované, ale obrubníky nikde. Ani obvyklý náhrobní kámen tam nebyl. Ležel tam velký plochý kámen s jednou stranou kdysi vyleštěnou. A tam byly vytesány dva jakési řádky, snad nějaké veršičky. Zaujalo ho

to. Přistoupil blíž a snažil se veršičky rozluštit. Podařilo se. Byl to jakýsi vzkaz, ale kdo je tu pochován, zapsáno nebylo. Zato ten vytesaný vzkaz ho oslovil. Vždyť takhle se snažil žít celý svůj život, pouze to nebylo vytesáno do kamene. Stálo tam: Za svůj život buďte vděční. Snažte se být užiteční. Zeptal se jedné staré paní, která právě šla kolem, kdože je tu pohřbený. Nevěděla. Pak se postupně zeptal dvou pánů středního věku. Také nevěděli, a tak jim alespoň přečetl ty dva řádky na kameni. No a co? Někdo to tam nechal vytesat. Zamrazilo ho nad jejich nevšímavostí a povrchností. Vzkaz na kameni není ani rozkaz, ani příkaz. Je to jen nevtíravá připomínka živým, že by si měli všimnout, zastavit se a na chvíli se zamyslet. Onen dávno zesnulý člověk ještě za svého života jistě věděl, že ne každý si všimne – a z nich jen někdo pochopí. A přál si, aby na jeho hrobě byly jeho myšlenky vytesány do kamene. Možná, že někdo z těch živých si všimne. Možná i pochopí.

Tenkrát se na zdejším hřbitově ocitl vlastně jen náhodou a hned napoprvé si všiml. Zastavil se a pochopil. Kolemjdoucích se však dál už neptal. Se smíšenými pocity zvolna krácel k autobusové zastávce. To bylo kdysi.

Teď se ze vzpomínek zvolna vrací do přítomnosti. V ruce drží starý sešit a už chápe, proč báseň napsal. Začetl se.

Poselství odjinud

*Možná dávno, někdy kdysi,
žil tu člověk jen jakýsi.
On teď má už jiné světy.
Zde zanechal tyto věty:
Za svůj život buďte vděční.
Snažte se být užiteční.
Nu, což naplat. Jak to chápat?
Vždyť je tohle pouhý kámen!
Ano, jistě. Tak snad příště.
Pokoj vám všem. Ámen, ámen.
Tohle není jenom kámen...*

Hleděl na svůj dávný výtvar a znovu si všiml, že je tam i datum, kdy tuto kratičkou báseň vytvořil. Bylo to jen několik dní po onom přistěhování, silný zážitek mu ještě zaplňoval mysl. Po nějakém čase se všechno jaksi vytratilo a on v průběhu let na to zapomněl. V jeho podvědomí to ale zůstalo silně a natrvalo. Teprve báseň ve starém sešitě jeho dávný zážitek vynesla do přítomnosti. Nyní už nebude pouze tušit, už bude vědět. Je to vytesáno do kamene a napsáno černé na bílém ve starém sešitě. Ono poselství by mělo znát mnohem více lidí než pouze hrstka kolemjdoucích, kteří si všimli a pochopili.

Židle pod ním opět zavržala. Znělo to do toho ticha velice silně a rušivě. Kdysi zaslechl úvahu o tom, že to podstatné je očím neviditelné, čímž slepý člověk má i přes svůj obrovský hendikep oproti vidícím určitou výhodu. Snáze se dopracuje k podstatě. Tohle vynucené ticho bylo vlastně podobně užitečné, nic nebránilo v rozletu jeho myšlenek a úvah. Možná by si jinak vůbec nevzpomněl na onen vzkaz vytesaný do kamene ani na tenhle starý sešit s důležitým vzkazem pro lidi. A tak by nemohl ani pocítit tohle silné nutkání něco udělat pro to, aby si lidé více všímali věcí podstatných. Jeho obavy a nejistota z věcí příštích kamsi odpluly. Už ho ovládalo nejen silné nutkání udělat onen pověstný nezbytný první krůček, ale i vědomí naprosté nezbytnosti to udělat. Ono poselství je i jakýmsi návodem pro život, a proto nesmí zaniknout. Rozevřený starý sešit položil na stůl, vstal ze židle a rázným krokem zamířil do obchodu. Než přijede auto pro tyhle poslední zbytky, pohodlně to stihne.

Když se vrátil, sedl si ke stolku, na kterém byl ještě rozevřený starý sešit. Ale on už držel v ruce zbrusu nový a krásný sešit, plný nádherně nepopsaných a dychtivě čekajících stránek. A zažíval blažený pocit člověka, který už ví.

František Hynek

2. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie PRÓZA

2. místo CENA VEŘEJNOSTI, kategorie PRÓZA

CENA HIERONYMA LORMA 2022

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Satoshi Fukushima

Satoshi Fukushima se narodil v roce 1962 ve městě Kobe v Japonsku. Kvůli onemocnění už od malička ztrácel zrak. V devíti letech neviděl už ani na jedno oko. Postupně také začal ztrácet sluch, o který ve svých osmnácti letech přišel úplně.

Se ztrátou zraku se naučil žít, začal chodit do školy pro nevidomé a sluch využíval jako kompenzaci ztráty zraku. Když přišel o sluch úplně, psal se rok 1981. Bylo to pro něj velmi obtížné období. Přerušil školu a vrátil se domů. Jeho maminka Reiko mu byla velkou oporou. Vymyslela způsob komunikace, který by Satoshi mohl používat. Napadlo ji využívat prsty jako Pichtův psací stroj. Nebylo tak nutné zprávu nejdříve napsat na Pichtově psacím stroji na papír, ze kterého by si Satoshi zprávu přečetl v Braillově písmu, ale zpráva byla vepsána na jeho prsty, jako kdyby to byly klávesy Pichtova psacího stroje. Reiko tedy vymyslela specifický způsob komunikace, který se používá dosud.

Jeho smutky a trápení mu také pomohlo překonat přesvědčení, že když má život smysl, musí mít i jeho trápení nějaký smysl. Ovlivnila ho i kniha Franze Kafky Proměna. Cítil se jako Gregor Samsa, který se probudil jako hmyz a musel se rozhodnout, jak se naučit žít v této nové podobě. Inspiraci našel i v příběhu Ozubené kolo, který napsal japonský spisovatel Akutagawa. Uvědomil si, že když člověk narazí na dno, už nemá kam dál spadnout. Začal tedy hluchoslepotu brát jako začátek nového života.

Satoshi se vrátil do školy a spolužáci s ním pomocí této metody začali komunikovat. Často ale neměli trpělivost a Satoshi se cítil osamocený. Nemohl už tak snadno komunikovat s ostatními a cítil se odříznutý od informací kolem sebe. Přesto nevzdal svoje další vzdělávání a začal přemýšlet o studiu na univerzitě jako jeho bratři.

Stal se v Japonsku prvním hluchoslepým univerzitním studentem. Vznikla skupina, která podporovala Satoshiho při studiu. Tato skupina se později vyvinula v Japonskou asociaci hluchoslepých – formálně byla založena o deset let později. Studium na univerzitě úspěšně dokončil a začal studovat postgraduální studia. Od roku 2008 je profesorem na Tokijské univerzitě. Působí ve Výzkumném centru pro vědu a technologii. Vede skupinu výzkumníků s postižením, kteří se zaměřují na snížení bariér ve společnosti. Více jak dvacet let reprezentoval Asii ve Světové federaci hluchoslepých. V roce 1996 vyhrál společně se svojí matkou cenu za literaturu Eidžiho Jošikawy. V roce 2003 ho americký magazín Time označil za jednoho z asijských hrdinů. V současné době je ředitelem Japonské asociace hluchoslepých. Kromě pedagogické práce se věnuje aktivitám na podporu sociální péče pro zdravotně postižené, zejména hluchoslepé, a hájí jejich práva.

*Pro Doteky přeložila
Lenka Veverková*

*Zdroj: <https://www.nippon.com/en/japan-topics/c030193/>
<https://www.iaud.net/ud2006/en/schedule/speaker/fukushima.html>*

ZE SVĚTA

Znakový jazyk v novém filmu Avatar

V druhém díle filmové fantasy ságy Avatar, který nese název Avatar: Cesta vody, komunikují postavy mezi sebou znakovým jazykem. Jak a proč tento znakový jazyk vznikl?

Americký film Avatar režiséra Jamese Camerona se poprvé na filmových plátnech objevil v roce 2009 a způsobil naprostou senzaci. A to především díky pozoruhodné animaci, která v kinech ještě více vynikla v nové 3D technologii promítání. Děj se týká střetu pozemšťanů a mimozemských bytostí na měsíci Pandora. Na Pandoře, která je velmi bohatá na přírodní nerosty, žije lid Na'vi v plném souladu s přírodou. Lidé, kteří vyčerpali všechny pozemské zdroje, chtějí Pandoru ovládnout a těžít její vzácné suroviny.

Druhý díl Avatara přišel do kin až 13 let po prvním dílu. A opět se jedná o velkolepou podívanou, která trhá návštěvní rekordy. Jak už název filmu napovídá, velká část příběhu se odehrává pod vodou, proto bylo potřeba vymyslet komunikační kanál, který by v tomto prostředí dobře fungoval.

Znakový jazyk Na'vi vymyslel neslyšící CJ Jones. Sám k tomu dodal, že se snažil vytvořit jazyk, který není podobný žádnému jinému znakovému jazyku. Cílem bylo, aby se mimozemský lid Na'vi domluvil pod vodou nejen mezi sebou, ale i s dalšími mořskými bytostmi, se kterými je pojí silné pouto. CJ Jones pracoval na novém jazyce dva roky a vytvořil celkem 350 znaků. Nebyla to jednoduchá práce, protože se snažil do jazyka vložit kulturu a duši lidu Na'vi.

Na YouTube kanálu s názvem Learn Na'vi Sing Language je k dispozici devět videí s některými frázemi v tomto znakovém jazyce. Můžete se tak například naučit, jak se řekne ahoj, omlouvám se, jsem šťastný, plav s námi, děkuji a další.

Zdroj: <https://www.tichezpravy.cz/znakovy-jazyk-v-novem-filmu-avata/>

Valné shromáždění Světové federace hluchoslepých

V Keni se 24. až 25. října 2022 konalo již 6. Valné shromáždění Světové federace hluchoslepých, na kterém proběhly volby do výkonných orgánů. Novou prezidentkou byla zvolena Sanja Tarczay z Chorvatska, viceprezidentem Samuel Valencia z Kolumbie a do výkonné rady byli zvoleni Ezekiel Kumwenda z Malawi, Riku Virtanen z Finska a Christopher Woodfill z USA.

Na setkání byla také udělena významná ocenění. Sonia Margarita z Ekvádoru a Irene McMinn z Austrálie obdržely cenu za mimořádný přínos a bylo jim uděleno čestné členství jako ocenění za jejich podporu a práci pro hluchoslepé.

V rámci Valného shromáždění byla oficiálně uznána červenobílá hůl jako symbol hluchoslepoty Světové federace hluchoslepých, tak jak navrhovali švédští delegáti už v roce 2018.

*Pro Doteky přeložila
Lenka Veverková*

Zdroj: <https://wfdb.eu/2022/11/02/wfdb-elects-its-new-board-during-general-assembly-in-kenya/>

Japonský film o hluchoslepém profesorovi

V Japonsku vznikl v roce 2022 nový film s názvem Dotyk matky. Hlavním hrdinou je hluchoslepý profesor Tokijské univerzity Satoshi Fukushima. Jeho životní příběh vám přinášíme v rubrice Osobnosti ze světa hluchoslepých.

První část filmu se věnuje jeho matce Reiko. Líčí její pocity a s čím se musela vypořádat od zjištění diagnózy syna až po jeho úplnou ztrátu zraku na obou očích v devíti letech. Druhá část filmu se zaměřuje na dospívání Satoshiho. Byla to doba, kdy se vyrovnal se ztrátou zraku, začal chodit do školy v Tokiu a stal se z něj veselý kluk. V osmnácti

ale přišel o sluch a musel překonávat další překážky. Film ukazuje, jak své trauma překonával a jak se díky podpoře své rodiny stal prvním hluchoslepým v Japonsku, který začal studovat na univerzitě. Film byl natočen podle knihy, kterou napsala jeho matka Reiko.

*Pro Doteky přeložila
Lenka Veverková*

Zdroj: www.nippon.com/en/japan-topics/c030193/

VZKAZY MOUDRÝCH

„Když hloupý člověk shrne to, co řekl někdo moudrý, tak to není nikdy přesné, protože to, co slyší, podvědomě převádí do něčeho, čemu dokáže porozumět.“

Bertrand Arthur William Russell

(18. května 1872 – 2. února 1970)

britský matematik, filosof, logik, sociální kritik a spisovatel s hraběcím titulem, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1950; v matematice je znám svým paradoxem v naivní teorii množin

RECEPTY

Těstoviny se špenátem a hráškem

A je tu jaro, milí kuchtíci, a s ním potřeba udělat něco pro své zdraví, malinko přes zimu zanedbávané, ostatně jako každoročně. Kam taky pořád courat v nevlídném počasí, chladu a dešti, co pořád dělat přes krátký den a dlouhé večery, než se cpát a vydatně spát, že ano. Ale tomu je konec, teď hezky ven na vzduch, shodit konečně

5 vrstev oblečení a s hrůzou zjistit, že to nebyly pouze ony, které nám násobily postavu, no to je konec! Tedy ne že by těstoviny patřily přímo k redukční dietě, ale zas tak rychlý přechod z obžerství na nežerství také není zdravý. A tak si nakupte:

400 g těstovin farfalle (ve tvaru mašliček)

100 g slaniny

2 šalotky

4 stroužky česneku

200 g hrášku

3–4 hrsti čerstvého špenátu

400 ml 30% smetany

100 g strouhaného parmazánu

šťáva z citrónu

několik snítek čerstvého oregana

sůl, pepř

2 lžíce slunečnicového oleje

Vše sakumprásk zvládneme zpracovat tak za půl hodinky a vykouzlíme z toho 4 poctivé nebo 5 ošulených dospěláckých porcí.

Jdeme na to!

Těstoviny uvařte dle návodu, scedte a dejte stranou, třeba do mísy nebo zpět do prázdného kastrolu. Potom v hlubší pánvi rozehejte slunečnicový olej, přidejte na kostičky nakrájenou slaninu a orestujte (opečte) do zlatova, vhodte najemno nasekanou cibuli a česnek, opět orestujte a přidejte hrášek se špenátem. Pořádně prohřejte a vlijte smetanu. Teď ještě dle chuti osolit, opepřit a zakápnout malinko citrónem. Na závěr vsypte těstoviny a dejte pár snítek oregana, promíchejte, znovu prohřejte a šup s tím vším na talíř. A ještě nezbytný krok na konec – posypte důkladně strouhaným parmazánem. A říkám rovnou, toto rychlé a vcelku zdravé (no...) jídlo zkrátka nemá chybu, úžasné, skvělé, mňamózní!

Takže dobrou chuť!

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Jaro, číslo 114. Vychází čtvrtletně.

Uzávěrka příspěvků do čísla Doteky 115/Léto 2023: **15. 5. 2023**

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (šéfredaktorka), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka),

Mgr. Hana Dvořáková (metodik-fundraiser)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 314 012

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Stáňa Laňková, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokrčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 100 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 3 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze a Brně. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz.

Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000